

Matematikai kondicionáló általános iskolásoknak

A Művelődési Minisztérium és a Tanterv- és Tankönyvfejlesztés Országos Tanácsa 1987. évi tanterv- és tankönyvfejlesztési pályázatán második díjat kapott oktatási-tanulási segédkönyvet a Művelődési Minisztérium megbízásából első alkalommal 1991-ben a Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet jelentette meg. Könyvesboltban nem volt kapható, a Pedagógiai Intézethez küldött megrendelések teljesítésére fogyott el az első kiadás összes példánya. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium anyagi támogatásával 1992-ben ismét megjelenik a Matematikai Kondicionáló, amely a Pedagógiai Intézet címén (9002 Győr, Pf. 67.) rendelhető meg. Szükségesnek tartjuk a szakmai közvéleményt tájékoztatni munkánk tartalmáról, használatosságáról.

Pedagógia közgondolkodásunkban már szinte közhelynek számít, hogy "csak az fejlődik, aki tevékenykedik". Meggyőződésünk, hogy – az igazi tevékenységhez, az önálló feladatmegoldáson alapuló tanuláshoz viszonyítva – a tanári magyarázatnak, illetve a tanulótársi megoldások meghallgatásának és megfigyelésének lényegesen kisebb a jelentősége az egyén gondolkodásának fejlődésében. Ezért célszerű növelni az önálló munka keretében sorra kerülő feladatmegoldások számát.

A tanulókkal eredményes önálló munkát (feladatmegoldást) végeztetni csak több-kevesebb differenciálással lehet. Ez viszont az alapfokú matematikaoktatás jelenlegi feltételrendszerének körülményei között csak a szaktanár jelentős pluszmunkájával (aminek zöme a tanórán kívül történik) képzelhető el. Ugyanis a differenciált foglalkozáshoz szükséges feladatokat a tanóra való felkészülés során össze kell gyűjtenie, válogatnia és megfelelő példányszámban sokszorosítania. Másrészt a szaktanár szóbeli (tanulónkénti) segítsége jól pótolható azzal, hogy a feladatokat munkalapon (előkészített válasz helyek, a megoldás menetét sugalló segítő kérdések) adják meg. Az ilyen munkalapok elegendő számban való készítése (ugyanahhoz az ismeretanyaghoz, sőt ugyanazon feladathoz több-kevesebb segítő kérdést, útmutatást tartalmazó változatok) azonban nagyon időigényes. A Matematikai Kondicionáló e vonatkozásban hiánypótló. Könyvünk az általános iskolák felső tagozatos (5-8. oszt.) tanulói számára készült, 319 oldalon több mint 1200 feladatot tartalmaz. A feladatok munkáltató stílusban, megoldást irányító kérdésekkel, színes ábrákkal, képekkel, előkészített válasz helyekkel készültek. Az alapfokú matematika tanításának azon sajátossága miatt, hogy ugyanazon témára, témarészletre évről évre (valamivel magasabb absztrakciós szinten, valamivel precízebb értelmezéssel), újra-újra visszatérünk, a könyvben található feladatokat nem évfolyamonként csoportosítottuk. Rendező elvként a témák, témarészletek szerinti csoportosítást választottuk. Az egyes csoportokba bekerült feladatok között olyanok is találhatóak, amelyek nem kizárólag csak oda kerülhetnek volna. Közismert, hogy a matematikafeladatok között szép számmal vannak olyanok, amelyek több témakör anyagának feldolgozásakor is szóba kerülhetnek. A kategorikus osztályozás lehetőségének biztosítása érdekében esetleg az ilyen feladatokat mellőzhettük volna, de megítélésünk szerint súlyos hiba lett volna ilyen formai okból ezekről a feladatokról lemondani. Az alapfokú matematikatanításnak az a koncepciója, hogy az egyes témákat, témarészleteket egymással kölcsönhatásban célszerű feldolgozni, szintén az ilyen "többcélú" feladatok minél nagyobb számban való szerepeltetését indokolja. A feladatokat attól függően soroltuk be egy-egy csoportba, hogy az adott probléma tartalmára, illetve célszerű megoldásának módszerére mi a legjellemzőbb. Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy az egyes témarészletek megkülönböztetésére használt elnevezések csak a gyors tájékozódási igény kielégítését szolgálják.

A könyvben húsz témarészlet anyaga található

Alaki érték – helyi érték; Folyamatok – folyamatábrák; Halmazok; Helymeghatározás; Időpont – időtartam; Kivonás; Kombinatorika; Legalább – legfeljebb; Mérések; Mértékváltások; Összeadás; Összefüggések – kapcsolatok felismerése; Pénzhasználat; Pontos adat – közelítő érték –

kerekítés; Sorozatok; Szabályjátékok; Szerkesztések; A mindennapi élet táblázatainak használata; Valószínűség; Szemelvények egyéb témák anyagából.

A feladatok között szerepelnek ismerethiányok miatt szükséges ismeretpótló, az egyes ismeretekben bizonytalan tanulók megerősítését célzó, az alkalmazásban járatlanok számára gyakorlást biztosító, az önállótlanabbak részére tanulási módszereket alakító, a tehetségesebbek részére továbbfejlesztő hatást biztosító változatok. A feladatok egy része korrekciós célú differenciált foglalkoztatásra is felhasználható, mert ezek segítenek felderíteni a gondolkodási nehézségek forrásait, alkalmasak egy-egy téma, témarészlet minimum követelményeinek teljesítésében mutatkozó elmaradások pótlására, előkészítik vagy segítik a tantervi törzsanyag feldolgozását. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Matematikai Kondicionáló használatához tanári segédkönyvet készítettünk, amely külön kötetben jelent meg (szintén a Pedagógiai Intézet címén rendelhető meg). Ebben a segédkönyvben megtalálhatók a feladatok megoldásai s az egyes feladatok alkalmazásához kapcsolódó pedagógiai módszertani javaslatok.

TAKÁCS GÁBOR – TAKÁCS GÁBORNÉ

Laplátogatás

Élet és Irodalom

A lap múltja és helye a magyar kulturális sajtóban

A lap politikai környezete

Az Élet és Irodalom 1957 tavaszán, a korábban létező Irodalmi Újság kvázi jogutódaként jött létre, olyan történelmi pillanatban, amikor az írók jó része börtönben ült. Az ÉS szerkesztőségét ennek megfelelően a kor irodalmi életének megbízható sztálinistái foglalták el, de mindössze öt esztendőn át uralkodtak.

Az amnesztiákat követően a kiszabadult írók többségének első útja az Élet és Irodalom szerkesztőségébe vezetett, s ez bizonyos fokig egybe is eshetett az akkori politikai vezetés szándékaival, amely, a maga módján, valamiféle kompromisszumra irányult, s különös erővel szorgalmazta – történelmileg érthető okok következtében – az irodalmi élettel való kiegyezést. Ennek szükségképp része volt, hogy a részleges bűnbocsánatot nyert írók valamilyen publikálási lehetőséget kapjanak, de része volt az is, hogy ez a lehetőség messzemenően behatárolt és jól ellenőrizhető legyen. Mindazonáltal olyan nevek kezdtek feltűnni ebben – és csakis ebben – a lapban, amelyek már önmagukban is politikai pikantériát jelentettek (függetlenül attól, hogy viselőik mit írtak éppen), ez a körülmény jótékonyan befolyásolta a lap tekintélyét, olvasottságát s kezdte az ÉS jövőjét megalapozni.

Nemes György szerkesztése alatt az Élet és Irodalom civilizált, polgári lappá nőtte ki magát (már amennyiben egy akkori sajtótermékre a "polgári" szót egyáltalán alkalmazhatjuk). 1975 után viszont gyors felívelés vette kezdetét. Jovánovics Miklós egyre-másra szervezte meg a lap emlékezetes nagy vitáit, melyek újabb és újabb olvasói rétegeket vonzottak az Élet és Irodalomhoz, pedagógusokat, műszakiakat, agrárértelmiségieket, közgazdászokat és így tovább, az új olvasók pedig meg is maradtak, minthogy saját rossz közérzetüket és a rendszer iránti csendes utálatukat ez a fórum fogalmazta meg a legnyilvánvalóbban.

A lap megítélése itthon és külföldön

Az Élet és Irodalom – objektíve szemlélve – nem volt liberális lap, még kevésbé volt ellenzéki. Viszont elsősorban publicisztikai írásokat közölt, ezek mindig is viszonylag magas színvonalon voltak megfogalmazva, ergo szóltak valamiről, s ez a pusztán tény elégségesnek bizonyult ahhoz, hogy az ÉS egyfajta rebellis orgánus hírébe kerüljön. Másrésztől irodalmi lap is volt, az irodalom pedig, ebben a régióban, politikai tényező. Nagyjából a hetvenes évek derekától kezdve alakult ki az ÉS körül egy olyanfajta aura, melynek hatására a lap egy-egy közleményéből jóval többet olvastak ki az állampolgárok is, de a hatalom képviselői is, mint amennyit a szerző legjobb tudomása szerint beleírt.

A hatalom erre kétféleképpen reagált. Egyfelől megakadályozta, hogy az ÉS hatvanezernél nagyobb példányszámban láthasson napvilágot (ennek megértéséhez tudni kell, hogy a nyolc-